

JADWIGA WICHMAN
 Biblioteka Wydziału Fizyki,
 Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ
 Kraków (Polska)

DZIAŁNOŚĆ BIBLIOTECZNA I NIE-BIBLIOTECZNA WSPÓŁCZESNEJ BIBLIOTEKI AKADEMICKIEJ NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH BIBLIOTEK WYDZIAŁOWYCH UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

Szybki rozwój nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych spowodował zmiany w funkcjonowaniu wszystkich bibliotek, w tym również naukowych. Dotyczy to zarówno warsztatu pracy bibliotekarzy, oferty usługowej bibliotek, jak również samej przestrzeni bibliotecznej. Współczesne obiekty biblioteczne są projektowane tak, by możliwe było kształtowanie przestrzeni użytkowej w zależności od ciągle wzbogacanej, wielokierunkowej oferty programowej. Jaki jest więc współczesny model biblioteki akademickiej?

Nowoczesne biblioteki akademickie to biblioteki hybrydowe, które łączą w sobie dwie przestrzenie: rzeczywistą i wirtualną. Zasób takich bibliotek tworzą zbiory gromadzone w postaci tradycyjnej i zbiory udostępniane on-line.

Do tradycyjnych zadań bibliotek dołączono nowe: tworzenie katalogów on-line, organizowanie dostępu do zasobów elektronicznych, w tym baz danych i czasopism oraz digitalizację zbiorów.

Koniecznością stały się własne, dobrze zaprojektowane i opracowane strony internetowe dające możliwość prezentacji i promocji własnych zasobów, usług i komunikacji z czytelnikami.

Informacje przygotowane w ten sposób mają dotrzeć do odbiorców, którymi są pracownicy naukowci, studenci i użytkownicy zewnętrzni.

Biblioteki oferują coraz więcej usług dostępnych przez Internet bez konieczności przychodzenia do biblioteki: dostęp do katalogu komputerowego, zamawianie, rezerwację czy prolongatę książek, dostęp przez komputerowe platformy uczelniane do zasobów elektronicznych bibliotek.

Z jednej strony biblioteki organizują dostęp do zasobów cyfrowych, z drugiej strony udostępniają w sposób możliwie otwarty swoje zasoby tradycyjne. W miarę możliwości lokalowych biblioteki organizują przestrzeń tak, aby czytelnik miał wolny dostęp do księgozbioru. Koniecznym stało się zapewnienie przyjaznych, komfortowych warunków do pracy indywidualnej i grupowej, przygotowanie odpowiedniej liczby stanowisk komputerowych wyposażonych w niezbędne oprogramowanie.

Biblioteki akademickie biorą udział w tworzeniu bibliotek cyfrowych i repozytoriów, w czym bardzo ważną rolę odgrywa prowadzona między nimi współpraca.

Obok tradycyjnej działalności bibliotecznej biblioteki akademickie zajmują się działalnością naukowo-kulturalną: organizują wystawy, spotkania naukowe, wykłady popularno-naukowe, szkolenia, odczyty, konferencje, a nawet koncerty i seanse filmowe.

W strukturze organizacyjnej Uniwersytetu Jagiellońskiego Biblioteka Jagiellońska jako biblioteka centralna, a także biblioteki wydziałowe i instytutowe pełnią ważną rolę.

Działalność Biblioteki Jagiellońskiej łączącej funkcję biblioteki narodowej (egzemplarz obowiązkowy), naukowej i akademickiej uzupełniają biblioteki wydziałowe, których zasób i baza informacyjna służą przede wszystkim studentom i pracownikom macierzystych wydziałów. Biblioteka Jagiellońska wraz z Collegium Medicum oraz bibliotekami wydziałowymi i instytutowymi tworzą system biblioteczno-informacyjny UJ.

Biblioteki te współuczestniczą w tworzeniu Komputerowego Katalogu Zbiorów Bibliotek UJ, organizowaniu dostępu do zasobów elektronicznych własnych i innych bibliotek, baz danych i czasopism. Usytuowane na terenie wydziałów zapewniają użytkownikom szybki dostęp do informacji i zbiorów, a zarazem są miejscem nauki i wypoczynku.

Na przykładzie wybranych bibliotek wydziałowych, a w szczególności Biblioteki WFAIS przedstawiono jakie działania są prowadzone, aby użytkownicy tak funkcjonujących, nowoczesnych bibliotek naukowych odnosili jak największe korzyści.

ЯДВІГА ВІХМАН

Бібліотека Інституту фізики, астрономії та інформатики Ягеллонського університету м. Краків (Польща)

БІБЛОТЕЧНА І НЕ-БІБЛОТЕЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛОТЕКИ ВНЗ, НА ПРИКЛАДІ ВИБРАНИХ БІБЛОТЕК ІНСТИТУТІВ ЯГЕЛЛОНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Швидкий розвиток нових інформаційних і комунікаційних технологій вніс значні зміни у діяльність бібліотек, у тому числі бібліотек вищих навчальних закладів. Ці зміни стосуються не тільки праці бібліотекарів чи системи послуг, а і бібліотечного простору. При проектуванні сучасних бібліотечних об'єктів передбачається можливість пристосування ужиткових площ до нових видів послуг і пропозицій. Отже, яка модель сучасної бібліотеки?

Сучасна наукова бібліотека вищого навчального закладу – це гібридна бібліотека, яка поєднує два простори: матеріальний і віртуальний. Ресурси такої бібліотеки складаються з традиційних фондів і електронних збірань в онлайн-доступі.

До традиційних завдань додано нові: створення електронних каталогів, організацію доступу до електронних ресурсів – цифрових колекцій, баз даних і журналів. Нагально необхідними стали добре спроектовані сайти, як засоби представлення і просування власних ресурсів, послуг і комунікації з різними групами користувачів: науковими працівниками, студентами і сторонніми користувачами.

Бібліотеки надають щоразу більше онлайн-послуг: доступ до електронних каталогів, замовлення, бронювання, продовження терміну користування документами, доступ до навчальних платформ і до електронних ресурсів, а також беруть участь у створенні цифрових бібліотек і репозитаріїв.

З одного боку, бібліотеки організують доступ до цифрових колекцій, з іншого – відкривають для обслуговування традиційні друковані видання. Необхідною умовою бібліотечної діяльності стало створення комфортних умов для індивідуальної і групової роботи, і відповідно до цих потреб – організація простору. Важливим завданням є впровадження відповідної кількості автоматизованих робочих місць із необхідним програмним забезпеченням.

Поруч із розвитком традиційних процесів, розвивається науковий і культурний напрямки діяльності: організація виставок, наукових зустрічей, проведення популярно-наукових лекцій, семінарів, конференцій, концертів, і навіть демонстрація кінофільмів.

В організаційній структурі Ягеллонського університету центральна бібліотека і бібліотеки інститутів відіграють значну роль. Діяльність Ягеллонської бібліотеки, яка поєднує функції національної бібліотеки (надходження обов'язкового примірника), наукової і бібліотеки ВНЗ, доповнюють бібліотеки інститутів, які обслуговують студентів і науково-педагогічний склад. Таким чином, центральна Ягеллонська бібліотека, Collegium Medicum та інститутські і кафедральні бібліотеки утворюють інформаційно-бібліотечну систему університету.

Бібліотеки беруть участь у створенні зведеного комп'ютерного каталогу збірань усіх бібліотечних структурних одиниць, організують доступ до спільних електронних ресурсів, баз даних і електронної періодики. Розташовані на території кампусу і інститутів, вони надають швидкий доступ до інформації і фондів, слугують не тільки місцем праці, але й відпочинку.

На прикладі окремих бібліотек, і передусім, бібліотеки факультету фізики, астрономії і інформатики, представлено комплекс заходів, який вони здійснюють задля задоволення потреб вимогливого сучасного користувача.

JADWIGA WICHMAN

Library of the Faculty of Physics,
Astronomy and Applied Computer Science
of the Jagiellonian University
Kraków (Poland)

THE CONTEMPORARY ACADEMIC LIBRARY'S CORE AND NON-CORE ACTIVITIES IN SELECTED FACULTY LIBRARIES OF THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY

Rapid development of new information and communication technologies brought about revolutionary changes in the operation of all libraries, including the academic ones. The changes did not only involve the librarians' work as such but also the services that libraries provide and the library environment as well. Contemporary libraries are designed to enable the adjustment of the space to offer a constantly expanding range of services. What then is a model of a contemporary academic library?

Modern academic libraries are of the hybrid type. They operate in both the real world and in the virtual one. Their collections consist of traditional ones and those available on-line.

A library's traditional tasks have recently been joined by quite a few new ones, namely creating on-line catalogues, digitalising traditional collections and making virtual collections such as databases and journals accessible on-line.

It has now become a necessity for a library to have its own well designed and user-friendly website that presents and promotes the library holdings, services, and communicates with the users. This selected and processed information should be easily available for academic staff, students and external users.

Libraries gradually offer more and more services that are available on-line, which do not require one to be personally present at the library premises to gain access to an e-catalogue, to order, reserve or renew books, or to search e-collections via university platforms.

On the one hand, libraries give as free as possible access to their traditional collections and on the other enable access to e-collections. If a library is spacious enough, its area is organised so that a user has a free access to traditional collections. It has become a requirement to provide a user-friendly, comfortable environment for an individual or a group work and to furnish the premises with a number of computer desks with appropriate software.

There is very close cooperation amongst academic libraries. As a result new digital libraries and repositories have been created.

Apart from their traditional core activities, academic libraries are involved in organising educational and cultural events such as exhibitions, meetings, lectures for general public and students, training, presentations, small conferences and quite often even concerts and film viewings.

The Jagiellonian Library (a central library) along with the libraries of the university faculties and institutes are of paramount importance in the Jagiellonian University's organisational structure.

In its operation the Jagiellonian Library simultaneously incorporates the function of a national library, with a mandatory copy of any publication, serves the academic staff and students as an academic library and last but not least it is a reference library for scientific purposes. The faculty libraries complement the Jagiellonian Library in its functioning, which together with the library of Collegium Medicum and the libraries of the University institutes, constitute the comprehensive reference-information system of the Jagiellonian University.

The users benefit from the cooperation amongst the libraries by having an e-catalogue of the Jagiellonian University libraries' holdings, easy access to virtually all e-collections of any library as well as access to a large number of databases and journals. Not only do those modern libraries provide fast access to information and their collections but they also create a friendly environment for study and relaxation.

The activities of selected faculty libraries and in particular the Library of Physics, Astronomy and Applied Computer Science Faculty of the Jagiellonian University are presented in terms of making the library-user cooperation most effective and beneficial for the parties involved.